

Het stadion als klaslokaal: een schot in de roos!?

Schoolgaande jeugd die tijdens de opleiding besluit te stoppen en zonder diploma de school verlaat; het is inmiddels een erkend probleem. Deze ongekwalificeerde jongeren komen niet alleen moeilijker aan betaald werk¹ maar lopen ook meer risico op een slechte gezondheid of crimineel gedrag². Het voortijdig schoolverlaten (vsv) raakt dus niet alleen de leerling zelf, maar is een probleem van de maatschappij geworden.

Niet verwonderlijk dat binnen het ministerie van OCW grote aandacht is voor deze drop-out. De minister roept de scholen nadrukkelijk op zich tot het uiterste in te spannen om deze jongeren binnenboord te houden.

Door: Marieke Fix

Playing for Success

P Het mbo heeft de kwetsbaarste groep leerlingen in huis. Zij vallen vaker uit in vergelijking met andere (beroeps)opleidingen. Oorzaken kunnen in de privésfeer liggen bijvoorbeeld alcoholproblemen of schulden³. Daarnaast kan ook de school een rol spelen in het besluit te stoppen: de overstap van vmbo naar mbo, de relatie met docenten en de organisatie van het onderwijs kan leerlingen uit het onderwijs 'duwen'. Stoppen met school wordt gezien als een proces van negatieve ervaringen, met als eindpunt de beslissing te stoppen⁴. Begrijpelijk en terecht wordt binnen het mbo aandacht gegeven aan maatregelen om jongeren met problemen te helpen.

In vier mbo-scholen in Nederland (Almelo: ROC van Twente, Zwolle: ROC Landstede, Goes: ROC Scalda en Groningen: ROC Noorderpoort) wordt op dit moment een programma ontwikkeld met de aansprekende naam: 'Playing for Success' voor kwetsbare leerlingen (15 tot 23 jaar) die dreigen uit te vallen binnen het mbo. Het programma is gestoeld op een programma uit het Verenigd Koninkrijk en oorspron-

kelijk bedoeld voor onderpresterende Engelse kinderen.

Speciaal aan dit curriculum is de plaats. Jongeren gaan namelijk naar school in een voetbalstadion of topsporthal. In deze sportieve omgeving werken de leerlingen aan de problemen die hen blokkeren. Het stadion wordt gebruikt als minimaatschappij, het biedt stageplaatsen, rolmodellen en geeft wat de docenten verwoorden als 'wow' gevoel. "Het is een gevoel dat ze speciaal zijn, dat zij nu eens vooraan mogen zitten en dat ze iets bijzonders meemaken" (directeur Zwolle). Het gevoel dat het allemaal om de leerling zelf draait, wordt versterkt door de niet schoolse manier van aanspreken: "De leerling krijgt zelf de regie over zijn leerproces, over zijn probleem en over de oplossing" (docent Twente).

Hoewel het programma aangepast is aan de regionale context, werken alle regio's vanuit het standpunt dat de leerling succes moet ervaren. Tijdens het volgen van het programma ligt de nadruk op de talenten die een deelnemer bezit en hoe hij die in kan zetten. Voor leerlingen met een moeizame schoolcarrière waarbij uiteindelijk uitval dreigt, is deze positieve benadering helaas zeldzaam. Doel is uiteindelijk de leerling terugleiden naar school, bij ernstige problemen wordt gezocht naar passende hulpverlening.

De praktijk

Deelnemers worden door de studieloopbaanbegeleider, mentor en soms leerplichtambtenaar of jeugdhulpverlening verwezen naar 'Playing for Success', daar volgt een intakegesprek (soms met ouders). In Zwolle is sprake van een aanvulling op het normale onderwijs, in de andere regio's vindt het programma 'schoolvervangend' plaats. Tien weken lang komen jongeren twee tot vijf dagen per week bij elkaar in de topsportlocatie, vaak afgewisseld met één of meerdere dagen stage. De groepen zijn klein (vijftien deelnemers en minimaal twee docenten) Het programma is er in eerste instantie op gericht om een antwoord te krijgen op de vragen: wie ben ik, wat wil ik en wat kan ik? Tijdens de bijeenkomsten wordt gewerkt vanuit de leerling. Welke knelpunten ervaart de leerling en welke stap kan de leerling nemen om dit op te lossen? Soms is dit eenvoudig. Bijvoorbeeld een leerlinge die tijdens een les biologie voortdurend weggestuurd werd wegens

FOTO: MARIEKE WOSTERMAN

Een deelnemer van Landstede verwoordde dit simpel: *“Het was gewoon echt cool, we deden leuke dingen en ik heb geleerd over mezelf”*.

Er zijn activiteiten als duiken, klimmen, kanoën en reuzenzwaai in de turnhal, niet-alledaagse dingen. Je hebt wat te vertellen als je thuis komt! De sportlessen worden verzorgd door docenten, maar ook door topsporters. Hoewel gepositioneerd in het voetbalstadion wordt breder gekeken dan alleen naar voetballers (niet iedereen vindt voetbal immers leuk). Als voorbeeld noem ik Groningen, waar de lessen plaatsvinden in een grote sporthal. Vooraf aan een interview (in het Engels) krijgen de leerlingen van het Noorderpoort een clinic aangeboden door professionele basketballers. Een bijzondere en unieke ervaring voor leerlingen die meestal niet op de eerste rij mogen zitten.

Naast de sportomgeving van het stadion worden dus ook rolmodellen uit de sport gebruikt ter inspiratie. Zorgvuldig geselecteerd, dat wel, want zoals een docent in Zeeland treffend verwoordt: *“Soms kan een topsporter ook heel ver van de jongeren afstaan, zij hebben niet zoveel talent of denken dat het onhaalbaar is om zo goed te worden. Mensen die in de goot hebben gelegen en zichzelf hebben gemotiveerd om er wat van te maken, kunnen een veel beter voorbeeld zijn. Zij staan veel dicht bij de situatie waarin de jongere zich bevindt”* (docent Scalda).

»»

lastig gedrag. Tijdens de bijeenkomsten Playing for Succes bleek dat zij achterin de klas haar vragen niet kon stellen en al snel afgehaakt was. Er ontstond een onwerkbaar patroon in de klas voor zowel leerling als docent. Oplossing (die ze zelf bedacht!): vooraan gaan zitten en afspreken met de docent dat die aandacht zou geven aan de vraag, zodat ze de lesstof zou kunnen volgen. Het lastige gedrag verdween.

Naast dit voorbeeld zijn er complexere problemen, die meer aandacht en tijd vragen. Leerlingen die veelvuldig stoppen met hun opleiding door faalangst, leerlingen met een verslavingsachtergrond, schulden of grote vragen hebben over hun toekomstplannen, ze zijn allemaal welkom.

Bewegen

Bewegen en sport vervult in het programma een belangrijke plaats. Het bewegen zelf wordt ingezet als middel en geeft volgens docenten mogelijkheden voor sociale oefening, omgang met winst en verlies, doorzetten als opdrachten ‘uitputtend’ zijn, omgaan met angst en samenwerken!

Contact:

mfix@landstede.nl

Onderzoek

Om grip te krijgen op de succesfactoren van het programma is een onderzoek gestart.

Het gaat om zogenaamd ontwerponderzoek, waarbij de onderzoeker samen met de docenten werkt aan verbetering van het programma. Tegelijkertijd worden data verzameld om de opbrengsten te meten, zowel bij leerlingen als bij docenten.

Gezocht wordt naar de kernelementen van het programma (waarom is het een succes?) en de vraag welke leerlingen baat hebben bij het programma (wat gebeurt er als je zelf helemaal niet van sport houdt?). De verschillen tussen scholen kunnen nieuwe inzichten geven.

Naast effecten bij leerlingen wordt ook de vraag gesteld of docenten leren van het programma. Interessante vraag is of zij zich competentier voelen in de omgang met risicoleerlingen. Competente docenten blijken van groot belang te kunnen zijn in het leerproces van jongeren. Zij kunnen zelfs het verschil maken tussen uitvallen en diploma halen!

Afsluiting

Na tien weken volgt er een feestelijke afsluiting, met een presentatie van elke deelnemer. Niet alleen ouders, maar ook docenten en vertegenwoordigers van de topsport (spelers!) wonen de bijeenkomsten bij. In de presentatie vertellen leerlingen wat ze kwijt willen, daarna volgt een certificaatuitreiking. Voor sommigen een zeldzaam moment om in de (positieve) belangstelling te staan.

Na het programma verspreiden de leerlingen zich. Sommigen vervolgen hun opleiding of komen in een hulpverleningstraject, anderen stromen in bij een nieuwe opleiding, een enkeling vindt werk.

Playing for Success vindt plaats naast reguliere lessen bewegingsonderwijs en is bedoeld als opstap, als positieve 'boost'. Toch zijn de docenten bezig om ook aandacht te geven aan de nazorg. Facebook-pagina's, terugkomdagen of thee-inlooppuurtjes zorgen voor contact ook na het programma. En terugkomen? Dat kan altijd.

Conclusie

Opvallend is het enthousiasme bij zowel deelnemers als docenten en projectleiding. De unieke combinatie van niet-schoolse sportomgeving en de manier van aanspreken geeft bij jongeren het gevoel niet op school te zitten, maar wel aan hun toekomst te werken.

Door het systematisch verbeteren van de curricula wordt geprobeerd een krachtig instrument te ontwikkelen om uitval in het mbo tegen te gaan en risicoleerlingen te helpen.

December 2014 is het moment waarop de roc's zonder steun van

subsidies moeten besluiten de trajecten door te zetten of te stoppen. Dan zullen de programma's in de regio hun waarde bewezen moeten hebben. ◀

Drs. Marieke Fix is docente bij ROC Landstede aan de opleiding Sport en Bewegen te Zwolle en als promovenda verbonden aan het lectoraat 'Onderwijsarrangementen in maatschappelijke context' verbonden aan Saxion Hogeschool en aan onderzoeksschool ICO.

Literatuur en noten

- 1 Elk, R. van., Lanser, D., & Gerritsen, S. (2012). Relatie Onderwijsniveau en arbeidsaanbod, *CPB Achtergronddocument*.
- 2 Webbink, D., Koning, P., Vujic, S., & Martin, N. G. (2012). Why Are Criminals Less Educated than Non-Criminals? Evidence from a Cohort of Young Australian Twins. *The Journal of Law, Economics, & Organization* 29, doi:10.1093/jleo/ews014
- 3 Oreopoulos, P. (2007). Do dropouts drop out too soon? Wealth, health and happiness from compulsory schooling. *Journal of Public Economics* 91, 2213-2229.
- 4 Oberon (2008). De belevingswereld van voortijdig schoolverlaters. Een onderzoekrapportage Maastricht: ROA.
- 4 Ritzen, H. (2008). *Voordeur open achterdeur op een kier*. Intreerede lectoraat 'Onderwijsarrangementen in maatschappelijke context'.

Anders Actieven Dag 2014 Biesbosch

Medeorganisator Piet van Dortmond geeft aan hoe we varen